

MINISTERSTWO
KULTURY, DZIEDZICTWA NARODOWEGO
I SPORTU
DEPARTAMENT OCHRONY ZABYTKÓW

dr Katarzyna Pałubska
Zastępca Dyrektora

Warszawa, 23 sierpnia 2021 r.

DOZ-KiNK.050.15.2021.KS-Ś

Zawiadomienie o sposobie rozpatrzenia petycji

Za pośrednictwem wiadomości elektronicznej z 7 maja 2021 r. (data wpływu: 13 maja 2021 r.), Pan Robert Fabiszak złożył petycję do Generalnego Konserwatora Zabytków o podjęcie działań zwiększających świadomość jednostek samorządu terytorialnego, dotyczącą obowiązków ustawowych w zakresie ochrony zabytków, co – w jego ocenie - walnie przyczyni się do wzmocnienia praworządności. Do tej samej wiadomości dołączona została także skarga do Wojewody Łódzkiego, na działalność gmin w województwie łódzkim, w zakresie wykonywania ustawowych obowiązków polegających na realizacji dyspozycji art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Następnie, p. R. Fabiszak, 16 sierpnia 2021 r. złożył skargę na Generalnego Konserwatora Zabytków, działającego w imieniu Ministra Kultury, Dziedzictwa Kultury i Sportu, w związku z nierozpatrzeniem w terminie petycji złożonej przez Skarżącego 7 maja 2021 r. (data wpływu: 13 maja 2021 r.).

Organ wyższego stopnia, w oparciu o przedłożoną petycję i zgromadzone w sprawie dokumenty, działając na podstawie art. 90 ust. 2 pkt. 1 i 2 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 710 ze zm.) oraz art. 13 ust. 1 ustawy z 11 lipca 2014 r. o petycjach (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 870), stwierdził, co następuje.

Prawo do składania petycji do organów władzy publicznej oraz do organizacji i instytucji społecznych, w związku z wykonywanymi przez nie zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej, zagwarantowane zostało w art. 63 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483). W literaturze przedmiotu jest to traktowane jako prawo obywatelskie do interwencji dla budowy oraz umacniania społeczeństwa obywatelskiego¹. Zgodnie z art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z 11 lipca 2014 r. o petycjach (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 870, dalej: u.o.p.) może być ona złożona przez osobę fizyczną, osobę

---

¹ B. Jaworska-Dębska [w:] *Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie*, red. M. Stahl, Warszawa 2013, s. 541.

prawną, jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną lub grupę tych podmiotów. Petycja może być złożona w interesie: 1) publicznym; 2) podmiotu wnoszącego petycję; 3) podmiotu trzeciego, za jego zgodą. O tym, czy pismo jest petycją, decyduje treść żądania, a nie jego forma zewnętrzna, co zostało wyrażone w art. 3 u.o.p., analogicznie jak w przypadku skarg i wniosków, co reguluje art. 222 ustawy z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 2096 ze zm., dalej: Kpa).

Zgodnie z art. 10 ust. 1 i 3 u.o.p. petycja powinna być rozpatrzona bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia jej złożenia. Jednakże w przypadku wystąpienia okoliczności niezależnych od podmiotu rozpatrującego petycję uniemożliwiających rozpatrzenie petycji w terminie, o którym mowa w ust. 1, termin ten ulega przedłużeniu, nie dłużej jednak niż do 3 miesięcy, licząc od upływu terminu, o którym mowa w ust. 1.

Złożone pismo dotyczy podjęcia działań przez Generalnego Konserwatora Zabytków (dalej: GKZ) zwiększających świadomość jednostek samorządu terytorialnego, dotyczącą obowiązków ustawowych w zakresie ochrony zabytków. Żądanie wypełnia definicję art. 3 ustawy o petycjach, w myśl którego przedmiotem petycji może być żądanie, w szczególności, podjęcia rozstrzygnięcia lub innego działania w sprawie dotyczącej wartości wymagających szczególnej ochrony w imię dobra wspólnego, mieszczących się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji.

W pierwszej kolejności wyjaśnić należy, że kompetencje GKZ do rozpatrzenia przedmiotowej petycji wynikają z faktu, że wykonuje on zadania i kompetencje w imieniu Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, będącego organem ochrony zabytków, co zostało wyrażone w art. 89 ust. 1 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 710 ze zm., dalej: u.o.z.o.z.). Do zadań wykonywanych przez GKZ należy m.in.: 1) opracowywanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; 2) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; 3) podejmowanie działań związanych z wspieraniem rozwoju regionalnego i realizacją kontraktów wojewódzkich w sprawach opieki nad zabytkami.

Odnosząc się bezpośrednio do postulatu dotyczącego podjęcia działań zwiększających świadomość jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków, uprzejmie informuję, że takowe są podejmowane od wielu lat. Wśród nich wymienić należy krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Jest to dokument strategiczny uchwalony przez Radę Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i sportu (art. 86 u.o.z.o.z.). Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest jednym ze szczebli zarządzania strategicznego ochroną i opieką nad zabytkami w Polsce. Wskazuje szczegółowo kierunki działań i zadania w zakresie ochrony

zabytków i opieki nad zabytkami, jak również warunki i sposób ich finansowania oraz harmonogram ich realizacji.

Program określa cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na okres czterech lat. Ze względu na właściwość nie jest on bezpośrednio związany z administracją samorządową, jednakże analogiczne dokumenty powstają także na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym, dla których program centralny jest bazą.

Pierwszy krajowy program opieki nad zabytkami został uchwalony w 2014 r. W celach szczegółowym ówczesnego programu przewidziano zadanie „Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków”, w ramach którego, Narodowy Instytut Dziedzictwa (dalej: NID), będący instytucją podległą Ministrowi Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, stworzył portal informacyjny poświęcony ochronie zabytków (www.samorzad.nid.pl) przeznaczony dla jednostek samorządu terytorialnego. Ponadto, NID zorganizował szkolenia dotyczące zarządzania dziedzictwem w samorządzie, oferuje także wsparcie dla samorządu terytorialnego przy tworzeniu dokumentów planistycznych poprzez opracowanie studiów ochrony wartości kulturowych, opracowywanie wytycznych dla tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami oraz zasad przygotowania i treści planu ochrony parków kulturowych.

Mając na uwadze wnioski płynące z realizacji programu, a także zmianę systemu ochrony zabytków wprowadzoną ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r. poz. 1595), sformułowano główny cel nowego programu na lata 2019–2022, którym jest „Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami”. Będzie on realizowany przez trzy cele szczegółowe: 1. Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego; 2. Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami; 3. Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego. W związku z postulatem p. R. Fabiszaka na szczególną uwagę zasługuje cel 1, dla którego kierunki działania zakładają m.in. wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym poprzez: a) Szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym pracowników merytorycznych, z uwzględnieniem zagadnień z zakresu planowania przestrzennego i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami; b) Budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym; c) Merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach; d) Konkurs GKZ nagradzający gminy za modelowe wdrażanie programów opieki nad zabytkami. Łączna kwota na realizację „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019–2022” w całym okresie jego realizacji wynosi 25 617 089 zł.

Kolejnym działaniem w formie *soft law* jest kampania społeczna „Krajobraz mojego miasta” wraz z filmem szkoleniowym dla samorządów pod tym samym tytułem. Idea powstała z inicjatywy GKZ, prof. Magdaleny Gawin, a jej celem jest zwrócenie uwagi władz samorządowych, firm i instytucji oraz społeczeństwa na problem chaosu reklamowego, właściwego planowania przestrzeni miejskiej, ograniczenie obecności wielkoformatowych banerów szpecących zabytkowe budynki oraz do umiejętnego wkomponowywania zieleni w historyczną przestrzeń. Kampania została zainaugurowana pod koniec 2016 r.; od tego czasu w wielu miejscach w Polsce odbyły się pokazy filmu wraz z panelami dyskusyjnymi, gdzie eksperci, samorządowcy i społecznicy wspólnie dyskutowali o konieczności wprowadzenia zmian w krajobrazie polskich miast oraz zwiększeniu świadomości i poczucia odpowiedzialności władz za ochronę dziedzictwa lokalnego, co w przyszłości powinno się przełożyć na poprawę wyglądu i zachowanie tożsamości kulturowej miejscowości, którymi zarządzają. Takie działanie realnie przekłada się na jakość życia mieszkańców oraz chociażby zwiększenie walorów turystycznych i inwestycyjnych danej miejscowości.

Dodatkowo, na podstawie wspomnianej już nowelizacji u.o.z.o.z. GKZ uzyskał nowe narzędzia do sprawowania spójnej polityki konserwatorskiej w skali kraju. Stosownie do art. 90 ust. 3 ustawy, w ramach koordynowania działalności wojewódzkich konserwatorów zabytków, GKZ może ustalać ogólne kierunki ich działania, wydawać instrukcje i wytyczne określające sposób ich postępowania oraz żądać od nich sprawozdań z działalności. Wydawane wytyczne prowadzą do ujednolicania praktyki konserwatorskiej w skali kraju. Do tej pory GKZ wydał 31 wytycznych, wśród których warto wymienić okólnik dotyczący „Współpracy między samorządem terytorialnym a rządową służbą konserwatorską i prowadzenie badań archeologicznych” (pismo z 9 kwietnia 2018 r., znak: DOZ.6441.1.2018.ZM).

Powyższe działania bez wątpienia przyczyniają się do zwiększenia świadomości jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków. Niestety brak aktywnej polityki w poprzednich latach sprawił, że skala zaniedbań jest znacząca, co jednak ulega systematycznej poprawie, poprzez wdrażanie nowych rozwiązań systemowych, zarówno w kwestiach legislacyjnych, jak i działaniach przybierających formę *soft law*.

Z poważaniem

Katarzyna Pałubska

[Pismo podpisano elektronicznie]

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Administratora oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

ul. Krakowskie Przedmieście 15/17, 00-071 Warszawa, tel.: 22 21 21 102, fax: 22 21 21 148, e-mail: doz@kulturaisport.gov.pl